

РАЗЛИКЕ У СТАВОВИМА „БЕБИ-БУМ“ И „3“ ГЕНЕРАЦИЈЕ О ВАЖНОСТИ И КОРИШТЕЊУ БРОЈАЛИЦА У РАНОМ ВАСПИТАЊУ

Ела Ајановић¹

ОШ „Решад Кадић“ Тешањ, одјељење Музичке школе

Бернадета Галијашевић

Министарство за образовање, науку, културу и спорт Зеничко-добојског кантона

Ценана Дељкић

ОШ „Решад Кадић“ Тешањ, одјељење Музичке школе

Апстракт: *Циљ овог рада био је да се испита постоји ли разлика у ставовима „беби-бум“ (BABY-BOOM) и „3“ генерације о важности и кориштењу бројалица у раном одгоју.*

Од истраживачких метода у раду су кориштени метод теоријске анализе, анализа педагошке документације и декриптивно-аналитички Сервеј метод. Од истраживачких инструмената кориштени су Упитник о кориштењу различитих врста бројалица и Упитник о важности бројалица за развој дјетета. Од истраживачких техника кориштено је анкетирање.

Истраживачки узорак чинило је 96 испитаника „беби-бум“ и 64 испитаника „3“ генерације.

Резултати истраживања су показали како испитаници „беби-бум“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „3“ генерације користе/користили су: говорене бројалице, бесмислене бројалице, комбиноване бројалице и бројалице у функцији игре. Испитаници „3“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „беби-бум“ генерације користе/користили су: бројалице које се примјењују у игри рукама, бројалице у графичком изразу, бројалице за откривање загонетне слике и бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор. Не постоји статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.

Кључне ријечи: „беби-бум“ генерација, „3“ генерација, бројалице, рано васпитање.

Увод

Бројалице представљају омиљене дјечије игре које користе као увод у остале игре. Њихова корист за дјецу је, прије свега, у томе што служе за развијање ритма и његовање васпитних особина. Са научне тачке гледишта, многи истраживачи се слажу да бројалица представља специфичну врсту умјетничко-књижевног текста, да је то игра ријечима која је, прије свега, ритмична и има ритмичну цјелину, да је то кратка пјесмица, врста ономотопеје или, најједноставније речено, облик дјечијег стваралаштва. Како се уобичајено рецитије на једном тону, она представља, прије свега, кратку пјесмицу, код које у већини случајева покрет руком означава мјеру, а говор текст. Све бројалице имају коријен у народном стваралаштву, без обзира да ли су оне језичке умотворине, народне или књижевне, савремене или класичне. Прије свега, код бројалица до изражаја долази ритам и мелодичност, па као такве, заиста представљају мале ритмичне цјелине. У већини случајева, шала је доминантна, па су изразито

¹ ela.ajanovic@gmail.com

веселе и представљају изузетну вриједност за дјецу, јер дјеца воле веселост, ведрину, неочекиване ситуације и сталне промјене.

Ко припада „беби-бум“, а ко „З“ генерацији?

Припадници „беби-бум“ генерације су рођени између 1943. и 1960. године. Одрасли су у оптимистичном и позитивном времену, јер је њихово дјетињство било раздобље експанзије (Zemke, Raines, Filipczak, 2000).

С обзиром да је то вријеме било раздобље експанзије, повезано с економским растом, „стопа наталитета је изразито скочила и можемо рећи да је ово раздобље у потпуности усмјерено према дјеци“ (Kindrick Patterson, 2007: 18).

Макнамара (2005) наводи да су догађаји, који су обиљежили припаднике „беби-бум“ генерације, били рат у Вијетнаму, борба за људска права, изум вакцине против дјечије парализе, контрацепцијске пилуле, лет у свемир и избор Кенедија на мјесто председника САД. У низу тих догађаја они су били идеалистични и оптимистични, размишљали су својом главом, преиспитивали ауторитет и живјели живот пуним плућима (McNamara, 2005). Вјеровали су да су институције креиране да служе општем добру, а да су правила одређена како би се изазивала и мијењала (Kindrick Patterson, 2007).

„Беби-бум“, још називана и „ја“ генерација, није се много бринула о будућности, а први догађај који је пољуљао њихова оптимистична гледишта јесте убиство Кенедија (Kindrick Patterson, 2007). Себе су стављали на прво мјесто и улагали су много труда и времена у своју каријеру и допринос друштву, тимски су играчи, а за разлику од својих родитеља, флексибилни су и увијек спремни радити прековремено.

Многи данашњи менаџери, који доносе кључне одлуке, били су на факултету или почетку своје пословне каријере када је седамдесетих и осамдесетих година тимски стил менаџмента почео доминирати (Sirias, Karp, Brotherton, 2007: 750).

„Беби-бум“ генерација дијели се на двије групе при чему је преломна 1950. година. Основна разлика међу њима је у томе да су старији припадници ове генерације вјеровали да могу промијенити свијет, док је млађа група научила кроз искуства да не могу на све утицати. Животне околности су их научиле да буду сами себи довољни и да много реалније постављају циљеве (Kindrick Patterson, 2007). Млађи сматрају оне старије идеалистима и радохоличарима који ће ставити каријеру испред породице. Демографија показује да су припадници прве половине генерације (рођени током четрдесетих година прошлог вијека) зарађивали више, а и били довољно стари да учествују у сцени шездесетих година коју су обиљежили љубав, дрога, рокенрол и сл. (Zemke, Raines, и Filipczak, 2000: 71).

Припадници генерације „З“ рођени су након 1995, односно 1997. године. Маистер и Вилуерд (2010, према Римац, 2012) називају их и „генерација 2020.“, јер ће отприлике тада високообразовани припадници ове генерације ући на тржиште рада. Припадници ове генерације су рођени у хиперумреженом свијету (енгл. *hiper-networked world*), а многи од њих су се прије почетка основне школе сусрели с друштвеним мрежама. Предвиђа се да ће ова група бити више еколошки освијештена од претходних генерација и да ће их обиљежити висок степен неповјерења према корпорацијама због чега ће бити више склони мијењању посла и/или каријере (Нап, 2007, према Римац, 2012).

Институција Мишн енд Министри (2010, према Levickaite, 2010) наглашава да ова генерација одраста брже, почиње учити раније, а и раније је изложена маркетиншким порукама. Иста организација наводи да је генерација „З“ интернетски и технолошки освијештена генерација, а њени припадници се развијају у особе које могу радити више задатака одједном (енгл. *multi-tasking*). Уз то, припадници генерације „З“ брзо прелазе с једног задатка на други и придају више пажње брзини него тачности. Свима су добро знани као бежична, хиперповезана генерација која је увијек удаљена неколико „кликова мишем“ од сваког дјелића знања (Mission and Ministry, 2010, према Levickaite, 2010: 173).

Брклвачић (према Петрић, 2007) наводи три темељне особине „З“ генерације:

- натпросјечне вјештине претраживања и скенирања информација – када припадници генерације „З“ отворе интернет страницу, они само „пролете“ кроз

екран погледом скенирајући слике, симболе и натписе што им омогућује да тренутачно одлуче гдје ће кликнути мишем;

- симултано обављање више задатака – припадници ове генерације без посебног смањења концентрације успијевају истовремено писати домаћу задаћу, комуницирати преко друштвених мрежа и слушати музику;
- дисконтинуирано и нелинеарно учење – линеаран начин учења иде од општер према специфичном, а нелинеарна метода која се темељи на тражењу одговора на конкретна и прецизна питања је типична за нову генерацију.

Пренску (2001) је генерацију „З“ назвао „урођени дигиталци“ (енгл. *Digital Native*) с објашњењем да су они способни примати информације изразито брзо и паралелно с другим задацима те је нагласио да припадници ове генерације предност дају графици умјесто текста и захтијевају олакшан приступ свим информацијама.

Метјуз (2008, према Кнежевић, 2010) као основни тренд који одликује генерацију „З“ наводи одрастање у породицама с мање чланова у којем оба родитеља раде, а често је и одрастање само уз једног родитеља. Одростање у таквим породицама заправо значи да је ријеч о дјечији која се дословно сама одгајају, јер су по цијеле дане без присутности родитеља који свој недостатак времена проведеног с дјецом надомјештају куповањем играчака и нових технологија како би попунили празнину коју су створили. Нове технологије, недостатак комуникације и ужурбани животни ритам доводе до брже самосталности ове групе младих и ерозије њиховог дјетињства (Matthews, 2008, према Кнежевић, 2010).

Вудруф (2009, према Римац, 2012) сматра да је генерација „З“ психолошки лијена, јер више комуницира са стројевима него с људима, те сматра да није добро што двије трећине ове генерације спава мање него што је препоручено, а разлог је у томе што њихове спаваће собе више нису мјеста за одмор, него центар њихове мреже.

Значај бројалица за цјеловити дјечији развој

Искуство нам показује да сва дјеца на свијету, без обзира на расна, класна и географска обиљежја, јако воле бројалице. Поготово је то изражено код дјеце узраста од 3 до 5 година, што је, такође, случај и код старије школске дјеце. Они бројалицом одређују ко ће започети игру, ко ће ловити, ко ће први додати лопту, жмурити, одговорити, поставити питање итд. Кориштење бројалица је поготово изражено код игара на испадање, при чему иста и помаже и непримјетно управља игром.

Вриједност бројалице се огледа и у чињеници да се јавља у свим културама и на свим меридијанима свијета. Преносе се из генерације у генерацију, а неке од њих и из једног народа у други народ. Велики значај им даје и педагошка струка, јер је, прије свега, у бројалици препознала велику заинтересованост дјеце, па их тако препоручују код свих облика рада и учења са дјецом. Приступачна је дјечији, лако се памти, мелодична је, има ритам и саставни је дио игре, а учење кроз игру, при чему бројалица јесте средство, потицај и допуна игри, а често и сама игра, представља учење без присиљавања које непримјетно и ненаметљиво даје изванредне резултате који се манифестују трајним знањима. Њена вриједност, према Петех (2007), у васпитно-образовном раду посебно се види у:

- говорном развоју,
- развоју сазнајних способности,
- развоју говорне креативности и
- развоју покрета и ритма

Овдје треба нагласити да дјеца такође воле и користе бројалице гдје су ријечи без одређеног смисла и садржаја, али се римују. И овакве бројалице су изузетно корисне, јер интензивно утичу на развијање говора и ритма, што се може уочити и осјетити из сљедећих примјера:

Еци, пеци, пец, ти си мали зец,
а ја мала препелица, еци, пеци пец.
Еники, беники сика ли са
Еники, беники, ба!

Бројалице у функцији игре

Бројалице се, како би игра правилно текла, најчешће користе на почетку игре, или се помоћу њих дјеца договарају које ће од њих започети игру. Оне припадају области музичких игара и њихови текстови су о ономе што дјеца највише воле: о животињама, цвијећу, сунцу, звијездама и о другим стварима које су им блиске (Ђурковић-Пантелић, 1998).

Као што се то догађа у свим сферама васпитања, уз помоћ бројалица остварујемо васпитне, образовне и практичне задатке у свим доменима васпитања, па свакако и музичког васпитања.

Васпитни задаци се остварују тако што захтијевамо да се поштују правила игре која важе за све учеснике, по одређеном реду, јер то захтијева текст.

Образовни задаци омогућавају освјештавање нотних вриједности, разликовање спорог, умјереног и брзог темпа, развијање способности равномјерног извођења ритмичког текста, наглашавање тезе у односу на арзу, као и способности одржавања интонације тона одређене висине.

Практични задаци се огледају у корелацији са развојем говора, јер бројалице доприносе правилном изговарању ријечи и њиховој подјели на слоге. Њихова практична примјена се огледа у организовању разних тјелесних активности (Ђурковић-Пантелић, 1998).

Бројалице за развој ритма и покрета

Када бирамо бројалице треба да водимо рачуна о узрасној групи и могућностима дјецe. Прије свега, то се односи на ријечи бројалице, које треба да буду примјерене дјеци и да су лаке за изговор. Уколико има непознатих ријечи, треба их темељито објаснити.

Поред тога, треба обратити пажњу и на ритам који је у већини бројалица једноставан, али има наравно и оних компликованијих. Ако постоје паузе, њима у обради треба посветити посебну пажњу.

Када је у питању избор бројалице, треба водити рачуна да се са млађим ученицима крене од најлакших које су у двочетвртинском такту, а са старијим ученицима се могу радити и бројалице у четворчетвртинском такту (Ђурковић-Пантелић, 1998). Треба нагласити да би било јако добро везивати покрете за бројалицу чиме се постиже олакшано учење слогова.

Први задатак наставника при обради бројалице јесте да одржи карактер игре. Такође се треба добро припремити у смислу да у потпуности савлада изабрану бројалицу и да пронађе најбољи метод обраде. Наставник (васпитач) кроз причу, рецитацију или разговор припрема дјецу за текст и садржај бројалице. У уводном дијелу као успјешно мотивационо средство може послужити и илустрација бројалице.

Као увод код млађе дјецe довољно је изабрати познату бројалицу или једноставну пјесму и прво, кроз игру, пребројити дјецу. Комбинујући методе демонстрације и имитације, бројалице обрађујемо, углавном, меморисањем у главном дијелу часа. Наставник изведе читаву бројалицу неколико пута, а затим се прелази на обраду по дијеловима. Прву фазу понови два-три пута, уз откуцавање јединице броја, а затим то понављају – имитирају дјеца, више пута. Пошто се савлада прва фаза, прелази се на учење друге, на исти начин. На крају се изводи цијела бројалица уз стално откуцавање јединице бројања. Наставник у раду може користити групно и индивидуално укључивање дјецe. Овај начин је добар, јер од дјецe захтијева максималну пажњу и размишљање, али није потпун и једини. При обради бројалице дјеца треба и визуелно да је доживе. Зато се користе и ритмичке слике са истакнутим тактовима, нотним трајањима, наглашеним и ненаглашеним дијеловима такта: теза и арза (Манастериоти, 1981).

За ритмичку слику може се користити табла, хамер или видео-мултимедијални пројектор (који данас у принципу посједује свака школа) на којима ће ликовна рјешења бити јасна и видљива, по могућности у различитим и природним бојама.

Бројалице су писане у дводијелном, четвородијелном и тродијелном такту. Најбоље је прво обрађивати бројалице у дводијелном и четвородијелном, а затим и тродијелном такту. Тродијелни такт садржи једну тезу и двије арзе, што од извођача захтијева одређену зрелост и предзнање (Манастериоти, 1981).

Бројалице пружају велике могућности за развој и изражавање ритма и покрета које дјеца у већини случајева могу и измишљају сами. Покрете могу измишљати појединим

дијеловима тијела, или цијелим тијелом, што као резултат има повећање моторичких способности и правилно и напредно обликовање тијела. Ритам, или тактирање бројалице зависи од садржаја бројалице, лупкањем по неком предмету, тијелу, поду итд., имитирајући звукове актера бројалице, као што је киша, маца, воз, пас, итд.

Бројалице уз макету

У нашој народној баштини користи се мноштво бројалица, али добар дио њих, због тежине ријечи и садржаја, не могу да се користе у раду са најмлађом дјецом, па их зато користимо на старијем (пред)школском узрасту од 3 до 7 година. Зато треба обратити пажњу при избору и коришћењу ове врсте садржаја. Важно је, такође, и само интерпретирање садржаја, јачина и брзина изговарања. Бројалице се морају прилагодити узрасту дјече (Манастериоти, 1981).

Кориштење макета или играчака које се спомињу у бројалици веома много помаже при раду са дјецом, посебно са дјецом која теже и спорије памте. Битно је нагласити да се мора водити рачуна да све макете или играчке морају бити у одређеној пропорцији како је то и у стварном, реалном животу. На примјер, да је кућа пропорционално већа од пса, да је пас пропорционално већи од мачке итд. Сви дијелови, односно макете и(ли) играчке у суштини могу бити манипулативно и демонстративно средство, као и мнемотехничко средство, јер као такви омогућавају брзо и ефикасно меморисање, како саме бројалице, тако и градива које се обрађује и учи.

У раном школском и предшколском узрасту бројалице треба изводити у непосредном контакту са дјецом. Изговарајући бројалицу наставник (васпитач) чини ритмичке покрете руком, додирујући макете и(ли) играчке и зависно од улога и садржаја бројалице наизмјенично себе па дијете. На овај начин наставник држи пажњу дјетета, дијете боље доживљава ритам и ствара бољу визуализацију, док наставник прати правилно изговарање ријечи и мелодичност говора при изговарању бројалице.

Бројалице у графичком изразу

Неке бројалице могу се врло брзо научити и цртежом, односно графичким изразом. У већини случајева постоји могућност да бројалице код којих можемо користити цртеже или било коју форму графичког изражавања, можемо повезати са макетама, односно можемо је моделовати са садржајем бројалице. Тако, на примјер, код бројалица које имају за циљ да науче бројеве можемо користити штапове, или макете и играчке птице, пса, лопте итд. За цртање и моделовање бројалица мора бити веома једноставна и препознатљива свој дјечи. Ако бројалица говори о киши могу се нацртати кишне капи, кишобрани, а веома је пожељно и кориштење одговарајуће музичке подлоге.

Машта је кључни елемент у раду са дјецом. Добар и, прије свега, маштовит наставник бројалицу може и мора користити за стварање расположења код дјече, те им она тако, уз правилно кориштење маште наставника, постаје потицај за цртање, моделовање и музичко-сценско изражавање.

Бројалице за откривање загонетне слике

Откривање загонетне слике веома је честа игра у раду са предшколском и дјецом раног школског узраста. Помоћу те слике, чији садржај, овисно о теми, може бити различит, потичемо код дјече разговор, описивање, измишљање и причање прича, осмишљавање загонетки, рецитација и бројалица. Овакав вид игре подразумијева да се нека тематска слика покрије са више квадрата, правоугаоника или неких других ликова, водећи рачуна да што имамо више покриваљки на којима треба да буду нацртани неки ликови, конкретни предмети, бројеви, геометријски облици и слично, игра постаје занимљивија. Јако је важно да осмислимо такву слику коју дјеца неће моћи брзо открити, тј. да је одмах не препознају. Циљ мора бити да игра траје што дуже, да се бројалица, уз помоћ које се откривају поједини квадрати или правоугаоници, понови што више пута, те да се сликом изазове што више асоцијација.

Како код ових, тако и код свих других бројалица мора се водити рачуна о свим индивидуалним разликама и самим могућностима сваког дјетета. Психофизичке и

психомоторичке способности, односно спретност, координација говора и покрета, брзина, различите су код сваког дјетета, тако постоје разлике и у способностима слушања и визуелизације, тзв. сензорне способности, менталним способностима, односно мишљењу, говору, памћењу, пажњи, перцепцији, као и у развоју емотивних и мотивацијских способности. Интересовање код дјете треба знати побудити и исто одржавати.

Бројалице уз пјевање

Пјевање је један од начина како да се одређене бројалице лакше науче. Пјевањем се најлакше запамти текст и мелодија, а покрет, који дође уз пјевање сам по себи представља потпуно природан израз дјетета.

Бројалице се могу изводити на више начина:

1. У почетној фази се треба задовољити правилним ритмичким изговором текста уз откуцавање јединице бројања;
2. Бројалицу изводимо на једном тону чију висину одредимо (наравно бирамо један тон из прве октаве), тако код дјете развијамо и способност разликовања висине тона;
3. У почетку бројалицу изводимо у споријем темпу, а прави темпо на крају зависи и од карактера бројалице;
4. Приликом извођења бројалица треба звучно нагласити тезу у односу на арзу и то се врши одређеним покретима који се ускладе са ритмом и текстом (Манастериоти, 1981).

Код утврђивања бројалице наставник врши пребројавање, све док дјете не науче текст бројалице. Најпожељније је да дјете излазе из кола, једно по једно, са задатком да узму једну из групе припремљених ударалки, којом ће у колу свирати у ритму, усаглашавајући га са покретом наставника у току разбрајања. Дијете које остаје посљедње у току игре стиче право да бира нову бројалицу или добије наградни задатак да диригује оркестром ударалки. Дакле, помоћу различитих занимљивих игара учимо бројалицу, а затим увјежбавамо њен ритам. Дјете могу, док изговарају бројалицу, ударати длан о длан или по натколеници, ходати у мјесту или по учионици, наравно у ритму бројалице (Ђурковић-Пантелић, 1998).

Бројалице у раду са дјетом треба користити у свим могућим ситуацијама, јер се лако памте и изговарају. Посебно их треба користити уз пратњу инструмената и на наступима дјете, јер на тај начин развијају осјећај сигурности, неспутаности и одважности.

Метод

Циљ овог рада био је да се испита постоји ли разлика у ставовима „беби-бум“ и „3“ генерације о важности и кориштењу бројалица у раном васпитању. Из овако постављеног циља обликована су два истраживачка задатка:

1. На основу испитивања ставова истражити кориштење различитих врста бројалица и установити постоји ли статистички значајна разлика у кориштењу различитих врста бројалица између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.
2. На основу испитивања ставова истражити важност бројалица за развој дјетета, те установити постоји ли статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.

Од истраживачких метода у раду су кориштени метод теоријске анализе, анализа педагошке документације и декриптивно-аналитички Сервеј метод. Метод теоријске анализе кориштен је у анализи релевантних теоријских извора и литературе. Метод анализе педагошке документације кориштен је у анализи наставних планова и програма и уџбеника. Декриптивно-аналитички Сервеј метод кориштен је у прикупљању, анализи и интрепретацији ставова испитаника који припадају „беби-бум“ и „3“ генерацији о дјечијим играма и бројалицама.

Од истраживачких инструмената кориштени су Упитник о кориштењу различитих врста бројалица и Упитник о важности бројалица за развој дјетета.

Упитник о кориштењу различитих врста бројалица конструисан је за потребе овог истраживања, а настао је на научно-теоријским сазнањима Башић (1980, 1981) и Петех (2007).

Састоји се из 15 врста игара. У одговору на констатацију: *У свом дјетињству користио сам испитаници су свој став износили на петостепеној скали Ликертовог типа, гдје су бројеви означавали: 1 – „никад“, 2 – „само понекад“, 3 – „ријетко“, 4 – „често“ и 5 – „увијек“.* Провјерили смо поузданост на нашем узорку, те Кронбах алфа за скалу перцепције износи $\alpha = 0,747$.

Упитник о важности бројалица за развој дјетета конструиран је за потребе овог истраживања, а настао је на научно-теоријским сазнањима Башић (1980, 1981). Састоји се из 9 тврдњи којима се описује значај бројалица у развоју различитих сегмената особности дјете. Испитаници су свој став износили на петостепеној скали Ликертовог типа, гдје су бројеви означавали: 1 – „уопште се не слажем“, 2 – „у већој мјери се не слажем“, 3 – „само дјелимично се слажем“, 4 – „у већој мјери се слажем“, и 5 – „у потпуности се слажем“. Провјерили смо поузданост на нашем узорку, те Кронбах алфа за скалу перцепције износи $\alpha = 0,821$.

Истраживачки узорак чинили су испитаници „беби-бум“ и „3“ генерације, и то: 96 припадника „беби-бум“ генерације и 64 припадника „3“ генерације. Према варијабли пола, узорак је сачињавало 25 испитаника мушког и 135 испитаника женског пола.

Подаци су обрађени у статистичком пакету SPSS 17, а од статистичких поступака кориштени су: т-тест, дескриптивна статистика и тест поузданости истраживачких инструмената.

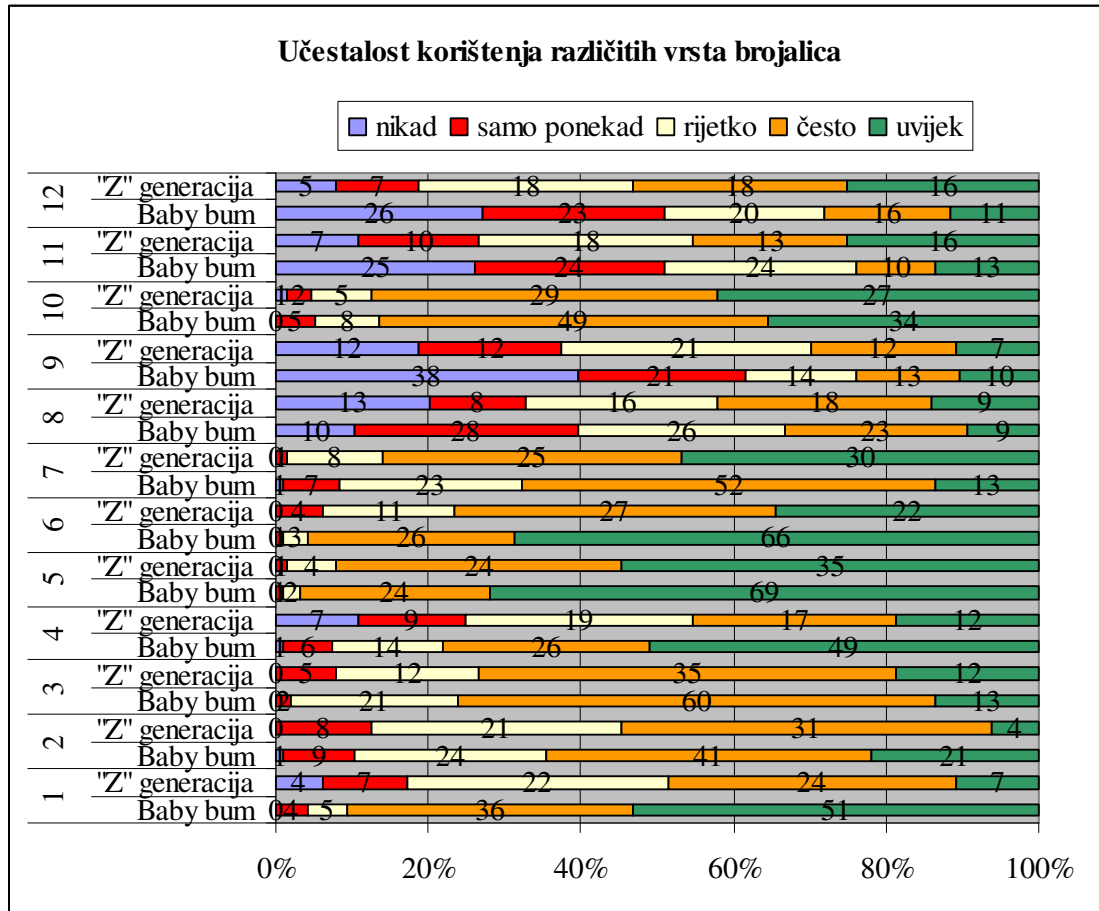
Ставови о кориштењу различитих врста бројалица код испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације

Ставови испитаника о кориштењу различитих врста бројалица дјетета истражили смо уз помоћ Упитника о кориштењу различитих врста бројалица који је конструиран за потребе овог истраживања, а настао је на научно-теоријским сазнањима Башић (1980, 1981) и Петех (2007). У истраживању смо пошли од хипотезе: *Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у кориштењу различитих врста бројалица између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.*

Резултати истраживања ставова о кориштењу различитих врста бројалица између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације показали су следеће:

- Говорене бројалице које одређују да се језично-ритмичка структура од њеног почетка до краја одвија на истом тону или на истој висини тона у већој мјери користе припадници „беби-бум“ генерације;
- Пјеване бројалице које имају два тона која се разликују висином, а могу имати до три и четири различита тона, а да још увијек не представљају пјесму у већој мјери користе припадници „беби-бум“ генерације;
- Конкретне бројалице које конкретизују одређене ситуације: збивање и свакодневне ситуације у дјететовој околини, животињске љубимце, природне појаве, живот природе и пригодне ситуације у већој мјери користе припадници „беби-бум“ генерације;
- Бесмислене бројалице чији низ слогова или ријечи ништа конкретно не значе у већој мјери користе припадници „беби-бум“ генерације;
- Комбиноване бројалице састављене тако да се између конкретних дијелова и бесмислених дијелова текста – Еци, пеци, пец, ти си мали зец... у већој мјери користе припадници „беби-бум“ генерације;
- Бројалице у функцији игре које се најчешће користе на почетку неке одређене игре како би игра правилно текла или се њом одређује дијете које ће започети игру у већој мјери користе припадници „беби-бум“ генерације;
- Бројалице које се примјењују у игри рукама, гдје је потребно двоје дјете, која стоје једно насупрот другог у већој мјери користе припадници „3“ генерације;
- Бројалице уз макету – могу је научити и дјеца која теже памте ако се користимо макетом или играчкама које се у пјесмици спомињу – у већој мјери користе припадници „3“ генерације;

- Бројалице у графичком изразу – могу је ријешити дјеца старије групе који знају бројати, повлачењем линија у ритму, у току цртања неког облика, провјерава се правилно ударање ритма – у већој мјери користе припадници „3“ генерације;
- Бројалице уз пјевање – може се врло лако научити и пјевање, јер се пјевањем памти текст, мелодија, а користи се и покрет – у већој мјери користе припадници „3“ генерације;
- Бројалице за откривање загонетне слике у већој мјери користе припадници „3“ генерације;
- Бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор, причање прича, препричавање, описивање, за рецитације, пословице, загонетке и бројалице у већој мјери користе припадници „3“ генерације (Графикон 1).

ЛЕГЕНДА:

1. Говорене бројалице	8. Бројалице уз макету
2. Пјеване бројалице	9. Бројалице у графичком изразу
3. Конкретне бројалице	10. Бројалице уз пјевање
4. Бесмислене бројалице	11. Бројалице за откривање загонетне слике
5. Комбиноване бројалице	12. Бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор...
6. Бројалице у функцији игре	
7. Бројалице које се примјењују у игри рукама	

Графикон 1: Учесталост кориштења различитих врста бројалица

На основу наведених истраживачких резултата може се извести закључак како припадници обје генерације у приближно једнакој мјери користе различите врсте бројалица, али и да се разликују у врсти бројалица које у већој мјери користе.

С циљем да установимо да ли је разлика у ставовима испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације статистички значајна урадили смо т-тест. Резултати т-теста (Т-тест 1) показали су како постоји статистички значајна разлика у учесталости кориштења различитих врста бројалица између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.

Т-тест 1: Однос генерацијске припадности и кориштења различитих врста бројалица

	Припадам генерацији	Н	Аритметичка средина	Стандардна девијација
Говорене	„беби-бум“ генерација	96	4,3958	,77431
	„3“ генерација	64	3,3594	1,02921
Пјеване бројалице	„беби-бум“ генерација	96	3,7500	,94032
	„3“ генерација	64	3,4844	,79666
Конкретне бројалице које конкретизирају одређене ситуације	„беби-бум“ генерација	96	3,8750	,65293
	„3“ генерација	64	3,8438	,82074
Бесмислене бројалице	„беби-бум“ генерација	96	4,2083	,98319
	„3“ генерација	64	3,2813	1,24044
Комбиноване бројалице	Бабу бум генерација	96	4,6771	,57114
	„3“ генерација	64	4,4531	,68845
Бројалице у функцији игре	„беби-бум“ генерација	96	4,6354	,60035
	„3“ генерација	64	4,0469	,88065
Бројалице које се примјењују у игри рукама	„беби-бум“ генерација	96	3,7188	,82975
	„3“ генерација	64	4,3125	,75330
Бројалице уз макету	„беби-бум“ генерација	96	2,9271	1,15389
	„3“ генерација	64	3,0313	1,34482
Бројалице у графичком изразу	„беби-бум“ генерација	96	2,3333	1,38918
	„3“ генерација	64	2,8438	1,25000
Бројалице уз пјевање	„беби-бум“ генерација	96	4,1667	,79029
	„3“ генерација	64	4,2344	,84969
Бројалице за откривање загонетне слике.	„беби-бум“ генерација	96	2,6042	1,34148
	„3“ генерација	64	3,3281	1,30997
Бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор...	„беби-бум“ генерација	96	2,6146	1,34845
	„3“ генерација	64	3,5156	1,20833

Т-тест за испитивање разлике аритметичких средина		
Бројалице	т-вриједност	Ниво значајности
Говорене бројалице	7,259	,000
Пјеване бројалице	1,858	,065
Конкретне бројалице које конкретизују одређене ситуације	,267	,790
Бесмислене бројалице	5,256	,000
Комбиноване бројалице	2,236	,027
Бројалице у функцији	5,029	,000
Бројалице које се примјењују у игри рукама	-4,598	,000
Бројалице уз макету	-,523	,602
Бројалице у графичком изразу	-2,368	,019
Бројалице уз пјевање	-,515	,607
Бројалице за откривање загонетне слике	-3,376	,001
Бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор...	-4,314	,000

Испитаници „беби-бум“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „3“ генерације користе/користили су: говорене бројалице ($t=7,259$, $\text{sig.}=.014$), бесмислене бројалице ($t=5,256$, $\text{sig.}=.000$), комбиноване бројалице ($t=2,236$, $\text{sig.}=.027$) и бројалице у функцији игре ($t=5,029$, $\text{sig.}=.000$).

С друге стране, испитаници „3“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „беби-бум“ генерације користе/користили су: бројалице које се примјењују у игри рукама ($t=-4,598$, $\text{sig.}=.000$), бројалице у графичком изразу ($t=-2,368$, $\text{sig.}=.019$), бројалице за откривање загонетне слике ($t=-3,376$, $\text{sig.}=.001$) и бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор, причање прича, препричавање, описивање, за рецитације, пословице, загонетке и бројалице ($t=-4,314$, $\text{sig.}=.000$).

Интересовало нас је, такође, постоји ли разлика у учесталости кориштења различитих врста игара између испитаника различитог пола. Резултати Т-теста показали су како постоји статистички значајна разлика у учесталости кориштења различитих врста бројалица између испитаника различитог пола. Мушки испитаници статистички значајно учесталије него испитаници женског пола користе/користили су: говорене бројалице ($t=2,492$, $\text{sig.}=.014$), бесмислене бројалице ($t=3,037$, $\text{sig.}=.003$), комбиноване бројалице ($t=2,214$, $\text{sig.}=.028$). С друге стране, женски испитаници статистички значајно учесталије него испитаници мушког пола користе/користили су: бројалице у графичком изразу ($t=-2,523$, $\text{sig.}=.013$), бројалице за откривање загонетне слике ($t=-2,643$, $\text{sig.}=.009$) и бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор, причање прича, препричавање, описивање, за рецитације, пословице, загонетке и бројалице ($t=-2,663$, $\text{sig.}=.009$).

С циљем утврђивања учесталости кориштења различитих врста бројалица рангирали смо ставове испитаника.

	Аритметичка средина
Комбиноване бројалице	4,5875
Бројалице у функцији игре	4,4000
Бројалице уз пјевање	4,1938
Говорене бројалице	3,9813
Бројалице које се примјењују у игри рукама	3,9563
Конкретне бројалице које конкретизују одређене ситуације	3,8625
Бесмислене бројалице	3,8375
Пјеване бројалице	3,6438
Бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор...	2,9750
Бројалице уз макету	2,9687
Бројалице за откривање загонетне слике	2,8938
Бројалице у графичком изразу	2,5375

Наведени ранжирани истраживачки резултати потврђују и хијерархизовани слијед ставова испитаника о учесталости кориштења различитих врста бројалица. Најучесталије се користе комбиноване бројалице, а најрјеђе бројалице у графичком изразу.

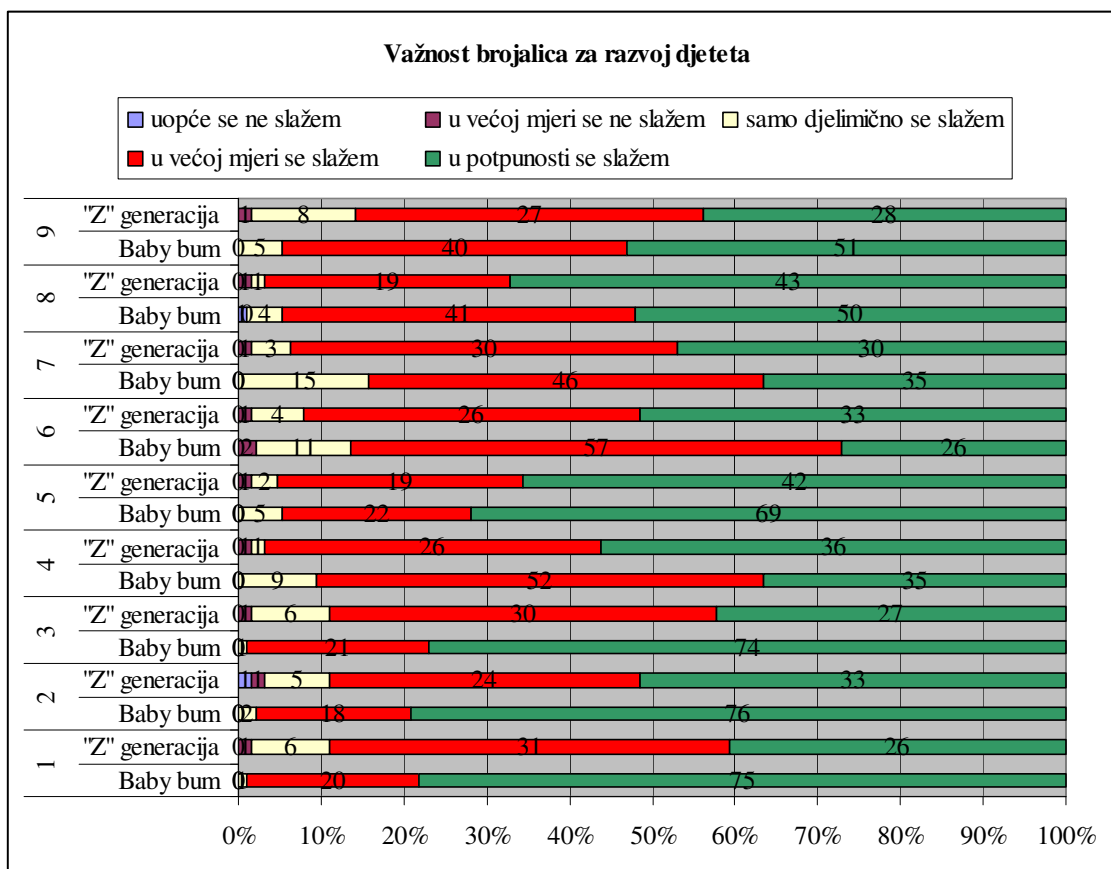
Закључно о првој хипотези: У потпуности је потврђена прва хипотеза која је гласила: *Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у кориштењу различитих врста бројалица између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације*, будући да су истраживачки резултати показали како постоји статистички значајна разлика у учесталости кориштења различитих врста бројалица између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације: испитаници „беби-бум“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „3“ генерације користе/користили су: говорене бројалице, бесмислене бројалице, комбиноване бројалице и бројалице у функцији игре, те да испитаници „3“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „беби-бум“ генерације користе/користили су: бројалице које се примјењују у игри рукама, бројалице у графичком изразу, бројалице за откривање загонетне слике и бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор...

Ставови о важности бројалица за развој дјетета код испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације

Ставови испитаника о важности бројалица за развој дјетета истражили смо уз помоћ Упитника о важности бројалица за развој дјетета који је конструиран за потребе овог истраживања, а настао је на научно-теоријским сазнањима Башић (1980, 1981). У истраживању смо пошли од хипотезе: *Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.*

Резултати истраживања ставова о важности игре за развој дјетета (Графикон 2) између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације показали су следеће:

- Бројалица је средство за игру, подстицај за игру, допуна игри и сама игра у већој мјери, сматрају припадници „беби-бум“ генерације;
- У бројалици до изражаја долази ритам и мелодичност или шала у већој мјери сматрају припадници „беби-бум“ генерације;
- Бројалице су значајне за развијање ритма и покрета и за развој сазнајних способности у већој мјери сматрају припадници „беби-бум“ генерације;
- Слушање и понављање бројалица помаже развоју истанчаности слуха и уче дијете препознавању различитих слогова у већој мјери сматрају припадници „3“ генерације;
- Бројалице ослобађају дјечији говор, подстичу на говорну активност, мотивишу дјецу да говоре слободно и течно у већој мјери сматрају припадници „беби-бум“ генерације;
- Бројалице обогаћују сазнање, мотивишу дјецу на говорне игре према властитом интересу у већој мјери сматрају припадници „3“ генерације;
- Бројалице у развоју сазнајних способности посебно доприносе развоју памћења у већој мјери сматрају припадници „3“ генерације;
- Бројалица је снажан подстицај говорне креативности, измишљају се нови текстови, надограђује се стари познати текст у већој мјери сматрају припадници „3“ генерације;
- У бројалицама ритмом се развијају кинестетичка осјетљивост, слух и моторика у већој мјери сматрају припадници „беби-бум“ генерације (Графикон 2).

ЛЕГЕНДА:

1. Бројалица је средство за игру, подстицај за игру, допуна игри и сама игра
2. У бројалици до изражаја долази ритам и мелодичност или шала
3. Бројалице су значајне за развијање ритма и покрета и за развој сазнајних способности
4. Слушање и понављање бројалица помаже развоју истанчаности слуха и уче дијете препознавању различитих слогова
5. Бројалице ослобађају дјечији говор, подстичу на говорну активност, мотивишу дјецу да говоре слободно и течно
6. Бројалице обогаћују сазнање, мотивишу дјецу на говорне игре према властитом интересу
7. Бројалице у развоју сазнајних способности посебно доприносе развоју памћења
8. Бројалица је снажан подстицај говорне креативности, измишљају се нови текстови, надограђује се стари познати текст
9. У бројалицама ритмом се развијају кинестетичка осјетљивост, слух и моторика

Графикон 2: Ваžност бројалица за развој дјетета

С циљем да установимо да ли је разлика у ставовима испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације статистички значајна урадили смо т-тест. Резултати т-теста (Т-тест 2) показали су како не постоји статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.

Т-тест 2: Однос генерацијске припадности и важности бројалица за развој дјетета

	Припадам генерацији	Н	Аритметичка средина	Стандардна девијација
Важност бројалица за развој дјетета	„беби-бум“генерација	96	40,4896	3,17886
	„3“ генерација	64	39,7656	4,42124

Т-тест за испитивање разлике аритметичких средина		
	т-вриједност	Ниво значајности
Важност бројалица за развој дјетета	1,205	,230

Интересирало нас је, такође, постоји ли разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника различитог пола. Резултати т-теста показали су како не постоји статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника различитог спола.

Закључно о другој хипотези: У потпуности је одбачена друга хипотеза која је гласила: *Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације, будући да су истраживачки резултати показали како не постоји статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.*

Закључак

Бројалице представљају омиљене дјечије игре које се користе као увод у остале игре. Бројалице у раду са дјецом треба користити у свим могућим ситуацијама, јер се лако памте и изговарају. Посебно их треба користити уз пратњу инструмената и на наступима дјече, јер на тај начин развијају осјећај сигурности, неспутаности и одважности.

Истраживачки резултати показали како постоји статистички значајна разлика у учесталости кориштења различитих врста бројалица између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације. Испитаници „беби-бум“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „3“ генерације користе/користили су: говорене бројалице, бесмислене бројалице, комбиноване бројалице и бројалице у функцији игре, те да испитаници „3“ генерације статистички значајно учесталије него испитаници „беби-бум“ генерације користе/користили су: бројалице које се примјењују у игри рукама, бројалице у графичком изразу, бројалице за откривање загонетне слике и бројалице за откривање загонетне слике које служе за разговор.

С друге стране, истраживачки резултати показали су како не постоји статистички значајна разлика у ставовима о важности бројалица за развој дјетета између испитаника „беби-бум“ и „3“ генерације.

Литература

- Башић, Е. (1980). Дјечје бројалице данас и узроци атрофије њихове креативности. *Умјетност и дијете. Двомјесечник за естетски одгој, дјечје стваралаштво и друштвене проблеме младих*, 12(69), 16–19.
- Башић, Е. (1981). Психолошка увјетованост функције бројалица и креативни пробој метрике и форме стандардне лирике. *Умјетности и дијете. Двомјесечник за естетски одгој, дјечје стваралаштво и друштвене проблеме младих*, 13(75), 23–41.
- Ђурковић-Пантелић, М. (1998). *Бија, баја, бум*. Загреб: Школска књига.
- Kindrick Patterson, С. (2007). The Impact of Generational Diversity in the Workplace. *The Diversity Factor*, 15(3): 17–22.
- Кнежевић, И. (2010). *Управљање Генерацијом 3*. Дипломски рад. Загреб: Економски факултет.
- Levickaitė, R. (2010). Generations X, Y, Z: How Social Networks Form the Concept of the World Without Borders (The Case of Lithuania). *LIMES*, 3(2): 170–183.
- Манастериоти, В. (1981). *Методика музичког васпитања деце предшколског узраста*. Шабац: Школска књига.
- McNamara, S. A. (2005). Incorporating generational diversity, *AORN Journal*, 81(6): 1149–1152.
- Петех, М. (2007). *Златно доба бројалице*. Загреб: Алина.

- Петрић, Д. (2007). *Хомо сапиенс: Генерација која се родила с даљинским, мобителом и вебom*. <http://www.jutarnji.hr/homo-zappiens--generacija-koja-se-rodila-s-daljinskim--mobitelom-i-webom/215658/>.
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants, *MCB University Press*, 9(5): 1–6.
- Римац, М. (2012). *Истраживање обиљежја Генерације 3 – Ради ли се заиста о новој генерацији запосленика?* Дипломски рад. Загреб: Економски факултет.
- Sirias, D., Karp, H. B. & Brotherton, T. (2007). Comparing the levels of individualism/collectivism between baby boomers and generation X, *Management Research News*, 30(10): 749 –761.
- Zemke, R., Raines, C. & Filipczak, B. (2000). *Generations at Work: Managing the Clash of Veterans, Boomers, Xers and Nexters in Your Workplace*. New York: Amacom.

DIFFERENCES IN THE VIEWS OF THE "BABY BOOM" AND "Z" GENERATIONS ABOUT THE IMPORTANCE AND USE OF COUNTERS IN EARLY EDUCATION

Summary

The aim of this paper was to examine whether there is a difference in the “baby boom” (BABY BOOM) and “Z” generation`s attitudes about the importance and use of counters in early education.

The research methods used were theoretical analysis, analysis of pedagogical documentation and descriptive-analytical Servej method. The research instruments used the Questionnaire on the use of different types of counters and the Questionnaire on the importance of counters for child development. Survey techniques were used from research techniques.

The research sample consisted of 96 'baby boomers' and 64 'Z' generation participants.

The results of the study showed that the 'baby boom' generation respondents statistically significantly more frequent than the 'Z' generation respondents use/used: spoken counts, meaningless counters, combination counters and game function counts, and that the 'Z' generation respondents statistically significantly more frequent than the “boom” generation respondents used/used: hands-on counters, graphical counters, puzzles, and puzzles rope for conversation. There is no statistically significant difference in attitudes about the importance of child development counters between the “baby boom” and “Z” generation respondents.

Keywords: *baby boom generation, Z generation, counters, early education*